EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 28.1.2025.
COM(2025) 17 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

2024. gada ziņojums par enerģijas subsīdijām ES

1. IEVADS

Enerģētikas rīcībpolitika ir kritisks elements, runājot par Eiropas konkurētspēju un drošību, ekonomikas dekarbonizāciju, cīņu ar klimata pārmaiņām un 2050. gadam izvirzītā ES klimatneitralitātes mērķa sasniegšanu. Saskaņā ar Eiropas zaļo kursu ES ir izveidojusi vērienīgu enerģētikas rīcībpolitikas satvaru, kas atspoguļo faktu, ka enerģijas ražošana un izmantošana rada aptuveni 75 % siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju ([1]). 2023. un 2024. gadā Komisija rīcībpolitikas satvaru konsolidēja, lai izpildītu ES starptautiskās saistības un sasniegtu Savienības enerģētikas un klimata mērķrādītājus. Panākdama politisku vienošanos par gandrīz visiem galvenajiem paketes "Gatavi mērķrādītājam 55 %" tiesību aktiem, Eiropas Savienība ir iezīmējusi skaidru ceļu 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai.

Enerģijas subsīdijām enerģētikas pārkārtošanā ir būtiska loma: ja šie stimuli ir pārdomāti izstrādāti, tie var paātrināt tīras enerģijas risinājumu izstrādi un ieviešanu un palīdzēt apmierināt ekonomiskas, vidiskas vai ar sociālo drošību saistītas vajadzības. Taču, ja subsīdijas nav pārdomātas, tās var traucēt enerģētikas pārkārtošanu, mainīt enerģijas izmantošanas stimulus, vājinot oglekļa cenas signālu un radot slogu publiskajām finansēm. Galu galā visas fosilā kurināmā subsīdijas ir pakāpeniski jāizskauž vai jāreformē, lai saglabātu nepieciešamo atbalsta līmeni, neapdraudot ES klimata mērķus.

Enerģijas subsīdijas būtiski ietekmēja enerģētiskā krīze, kas aizsākās 2021. gadā un ko 2022. gadā saasināja Krievijas izvērstā agresija pret Ukrainu. Krīzes ietekme joprojām bija jūtama arī 2023. gadā, ko var redzēt tajā, kā mainījies kopējais enerģijas subsīdiju apjoms, kā enerģijas subsīdijas sadalītas starp saņēmējiem, energoavotiem un tehnoloģijām un, visbeidzot, kādi instrumenti izmantoti šo subsīdiju sniegšanai.

Pašreizējais sestais gada ziņojums, kurā tiek monitorētas enerģijas subsīdijas un progress virzībā uz fosilā kurināmā subsīdiju pakāpenisku izskaušanu ([2]), apstiprina, ka līdz 2021. gadam enerģijas subsīdijas bija stabilas, 2022. gadā pēc enerģētiskās krīzes krasi pieauga un pēc tam 2023. gadā nedaudz saruka. *Kopējās enerģijas subsīdijas* ES pieauga no 213 miljardiem EUR 2021. gadā līdz 397 miljardiem EUR 2022. gadā, un saskaņā ar aplēsēm 2023. gadā samazinājās par 10 % un sasniedza 354 miljardus EUR.

Tiek lēsts, ka enerģijas subsīdijas, kas saistītas ar *nacionālajiem krīzes pasākumiem*, kuru mērķis ir pasargāt ES patērētājus no augstajām cenām, 2023. gadā veidoja 145 miljardus EUR (samazinājums salīdzinājumā ar 187 miljardiem EUR 2022. gadā). ES mērogā enerģijas cenu krīzes pārvarēšanai tika ieviesti vismaz 270 nacionālie pasākumi. Galvenie tiešie ieguvēji no šiem krīzes pasākumiem bija, pirmkārt, mājsaimniecības (2021.–2023. gadā tās saņēma 121 miljardu EUR) un, otrkārt, rūpniecība un transporta nozare (tajā pašā periodā attiecīgi 30 miljardi EUR un 28 miljardi EUR). Starpnozaru atbalsts visiem enerģijas patērētājiem tajā pašā periodā sasniedza 125 miljardus EUR.

Reaģējot uz krīzi, *fosilā kurināmā subsīdijas* pieauga no 60 miljardiem EUR 2021. gadā līdz 136 miljardiem EUR 2022. gadā, bet pēc tam 2023. gadā samazinājās līdz 111 miljardiem EUR ([3]). *Atjaunīgās enerģijas subsīdijas* 2021. gadā samazinājās līdz 83 miljardiem EUR, kas ir pirmais samazinājums kopš 2015. gada; 2022. gadā tās saruka

([1]) Avots: Enerģētika un zaļais kurss.

([2]) 35. panta n) apakšpunkts Regulā (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības pārvaldību (turpmāk "Pārvaldības regula").

([3]) Šie skaitļi ietver nodokļu izdevumus, kurus starp valstīm nevar tieši salīdzināt.

vēl vairāk, sasniedzot 68 miljardus EUR un 2023. gadā – 61 miljardu EUR. Samazinājums galvenokārt saistīts ar augstajām cenām elektroenerģijas vairumtirgū, kas samazināja subsīdiju summas, kuras izmaksātas saskaņā ar dinamiskajiem tirgus atbalsta instrumentiem; tam par iemeslu ir fakts, ka atjaunīgie energoresursi kļuva konkurētspējīgāki, un tas apliecina to nozīmi enerģijas cenu samazināšanā. Atbalsts *energoefektivitātes pasākumiem*, piemēram, ēku energorenovācijai, pieauga no 23 miljardiem EUR 2021. gadā līdz 34 miljardiem EUR 2022. gadā un līdz 44 miljardiem EUR 2023. gadā, palīdzot samazināt rēķinus par enerģiju. Lielākā daļa enerģijas subsīdiju (247 miljardi EUR 2022. gadā un 213 miljardi EUR 2023. gadā) joprojām bija paredzētas enerģijas patēriņa atbalstam.

Tiek lēsts, ka 2023. gadā videi kaitīgu enerģijas subsīdiju ([4]) kopējais apjoms ES-27 sasniegs 136 miljardus EUR jeb 38 % no kopējām enerģijas subsīdijām. Lielākā kaitīgo subsīdiju daļa (93 miljardi EUR jeb 68 %) ir saistīta ar fosilo kurināmo, un šo subsīdiju pakāpeniska izskaušana atbrīvotu apjomīgus publiskos resursus, ko varētu izmantot, lai stiprinātu Eiropas enerģētisko drošību, samazinātu valdību budžeta deficītu un paātrinātu pāreju uz tīru enerģiju. Tomēr no valstu plāniem par pakāpenisku subsīdiju izskaušanu izriet, ka līdz 2025. gada beigām paredzēts izbeigt mazāk nekā pusi (43 %, kas līdzvērtīgi 48 miljardiem EUR) fosilā kurināmā subsīdiju un 2026.–2030. gada periodā plānots atcelt vēl 9 % (10 miljardi EUR), savukārt atlikušajiem 48 % subsīdiju (53 miljardi EUR) vai nu nav noteikts beigu datums, vai arī tas ir noteikts pēc 2030. gada.

Piezīme par metodiku

Šis ziņojums ir balstīts uz datiem, kas iegūti ārējā pētījumā, kurš tika sagatavots Komisijas vajadzībām. Ziņojuma un pētījuma pamatā ir augšupēja inventarizācijas pieeja, proti, par pamatu izmantota informācija no valstu budžeta dokumentiem un ziņojumiem. Valsts subsīdiju dati tika agregēti ES-27 līmenī un papildināti ar datiem no atzītiem avotiem, piemēram, Eiropas vai starptautiskām iestādēm un specializētām datubāzēm. Ja 2023. gada dati nebija pilnībā pieejami vai validēti, aplēšanai izmantoti 2022. gada dati. Tāpat kā iepriekšējos ziņojuma laidienos, dalībvalstīm tika dota iespēja par pētījumā izmantotājiem datiem sniegt atsauksmes.

Enerģijas subsīdiju pasākumu inventarizācijas pārskats sniedz ticamu informāciju par tiešo budžeta pārvedumu fiskālo ietekmi uz enerģijas izmantošanu un ražošanu, un tas ir nepieciešams, lai veicinātu publisko rīcībpolitiku pārredzamību un palīdzētu apzināt konkrētus reformu atbalsta pasākumus. Dažu pasākumu subsīdiju summas, piemēram, tās, kas balstītas uz negūto ieņēmumu aplēsēm, var nebūt salīdzināmas starp valstīm, ņemot vērā konkrēto valstu pieeju nodokļu etalonsistēmām. Tomēr tās pienācīgi atspoguļo subsīdiju pasākumu fiskālās izmaksas.

Nodokļu pasākumu novērtējums ir atkarīgs no katrā valstī piemērojamajām bāzlīnijas nodokļu likmēm Tāpēc valstij, kurai ir augstāki "bāzlīnijas" nodokļi, bet apjomīgi nodokļu atbrīvojumi, var būt ievērojami augstāks enerģijas subsīdiju līmenis, kā arī kopumā augstākas enerģijas nodokļu likmes nekā valstij, kurā ir zemākas nodokļu likmes un nedaudzi atbrīvojumi (vai to nav vispār). Tādējādi šī starptautiski vispāratzītā mērīšanas pieeja, kas koncentrējas uz subsīdiju fiskālajām izmaksām, ir mazāk piemērota tam, lai salīdzinātu nodokļos balstītu subsīdiju vidisko, klimatisko un enerģētisko ietekmi starp dažādām valstīm. Ir jāturpina strādāt pie tā, lai varētu izanalizēt faktiskās nodokļu likmes,

([4]) Sk. definīciju *2.5.* iedaļā.

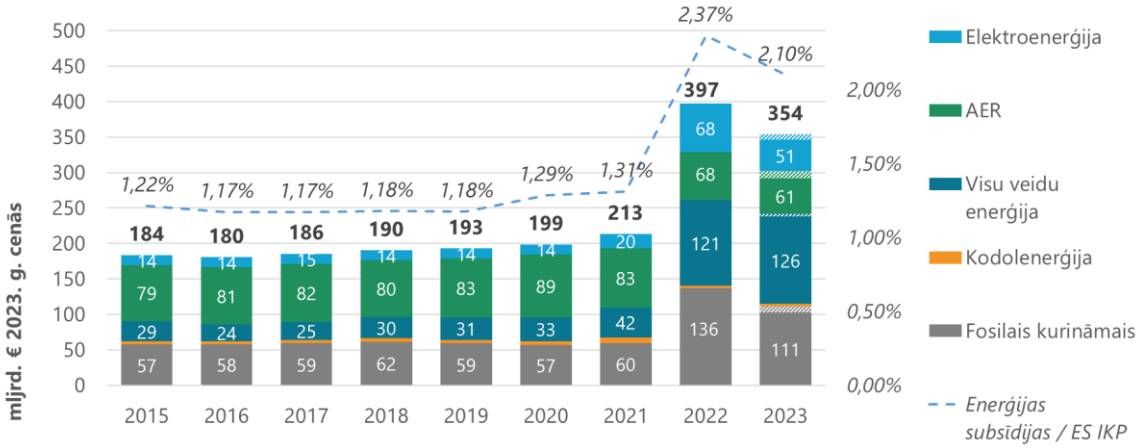
kas piemērojamas enerģijas izmantošanai un oglekļa emisijām; šis darbs būtu lietderīgs papildinājums inventarizācijas pieejai, kuru izmanto attiecībā uz nodokļu pasākumiem.

Turklāt metodoloģisku problēmu dēļ, kas saistītas ar to, ka trūkst pamatīga, ticama un salīdzināma novērtējuma par negatīvo sociālo un ar klimatu nesaistītu vidisko ietekmi, kas saistīta ar subsīdijām, nav apskatītas netiešās subsīdijas (piemēram, oglekļa cenas vai degvielas nodokļu neuzlikšana).

2. ENERĢIJAS SUBSĪDIJU TENDENCES ES

Kopējās enerģijas subsīdijas ES-27 pieauga no 213 miljardiem EUR 2021. gadā līdz 397 miljardiem EUR 2022. gadā un 2023. gadā saruka par 10 %, sasniedzot 354 miljardus EUR ([5]) (1. attēls).

Ir svarīgi atzīmēt, ka 2021.–2023. gadu raksturo enerģijas cenu krīze. Augšupvērstu spiedienu uz globālajām un Eiropas enerģijas cenām radīja jau ekonomikas atlabšana pēc Covid-19 2021. gadā, un tas noveda pie pirmā subsīdiju pieauguma, kas dalībvalstu veikto ārkārtas pasākumu ietekmes dēļ pēc tam dubultojās no 199 miljardiem EUR 2020. gadā. 2023. gada dati rāda, ka enerģijas subsīdijas ir samazinājušās, jo daži cenu iegrožošanas pasākumi beidzās vai tika atcelti. Relatīvā izteiksmē enerģijas subsīdijas palielinājās no 1,3 % no ES IKP 2021. gadā līdz 2,37 % 2022. gadā un 2,1 % 2023. gadā (skala pa labi 1. attēlā).

1. attēls. Kopējās enerģijas subsīdijas ES-27 (pa kreisi EUR$_{2023}$ mljrd., pa labi % no ES IKP)

Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads. NB! 2023. gada aplēstie dati ir attēloti ar svītrojumu ([6])*

2023. gadā samazinājās subsīdijas *fosilajam kurināmajam*, *atjaunīgajiem energoresursiem* un *elektroenerģijai* ([7]), tām sarūkot līdz attiecīgi 111 miljardiem (–25 %), 61 miljardam (–8 %) un 51 miljardam EUR (–26 %) salīdzinājumā ar 2022. gadu. Tikai subsīdijas, kas piešķirtas *visiem enerģijas veidiem* ([8]), turpināja pieaugt, sasniedzot 126 miljardus EUR (+ 13 %), jo daži no dalībvalstu īstenotajiem izmaksu iegrožošanas pasākumiem joprojām bija piemērojami diviem vai vairākiem enerģijas nesējiem.

2023. gadā *fosilā kurināmā subsīdijas* veidoja 34 % kopējo enerģijas subsīdiju, līdzīgi kā atbalsts visiem enerģijas avotiem (31 %) (2. attēlā apakšā). *Atjaunīgie energoresursi* 2023. gadā saņēma tikai 17 % enerģijas subsīdiju (samazinājums no 40 % 2021. gadā un 22 % 2022. gadā), jo augstu enerģijas cenu apstākļos atjaunīgo energoresursu enerģija kļuva konkurētspējīgāka, tādējādi samazinot vajadzību pēc finansiāla atbalsta no

([5]) Šajā ziņojumā visi skaitļi ir izteikti miljardos EUR 2023. gada cenās. Datu korekciju un monetārās bāzes izmaiņu dēļ kopējās summas šajā ziņojumā var atšķirties no 2023. gada enerģētikas subsīdiju ziņojuma.

([6]) Kategorijas "Jāapstiprina" skaitļi veidoja 8 % no 2023. gada subsīdiju inventarizācijas pārskatā ietvertās kopsummas.

([7]) Elektroenerģijas patēriņam piešķirtās subsīdijas dažos gadījumos nav iespējams sadalīt pēc elektroenerģijas ražošanas avota (fosilais kurināmais, kodolenerģija vai atjaunīgie energoresursi), tādēļ redzamajā diagrammā elektroenerģijas (enerģijas nesēja) subsīdijas ir attēlotas vienkopus ar dažādiem enerģijas avotiem piešķirtajām subsīdijām.

([8]) Šī kategorija ir izmantota tam, lai klasificētu visus subsīdiju pasākumus, kuri attiecas uz enerģiju, kas ražota gan no fosilā kurināmā, gan mazoglekļa energoresursiem vai cita nezināma energoresursa.

dinamiskiem tirgus instrumentiem; *elektroenerģija* un *kodolenerģija* saņēma attiecīgi 15 % un 1 % no visām subsīdijām.

Runājot par enerģijas subsīdiju piešķiršanas instrumentiem vissvarīgākie joprojām bija dažādi *ienākumu atbalsta* pasākumi, kas veidoja 42 % no kopējā apjoma (2. attēlā pa labi). Tiem sekoja *tiešie pārskaitījumi un dotācijas* (29 %) un *nodokļu pasākumi* (27 %). Jāatzīmē, ka fosilā kurināmā atbalstam visvairāk izmantotais instruments bija nodokļu pasākumi, savukārt atjaunīgo energoresursu atbalstam vairāk izmanto ienākumu atbalsta pasākumus.

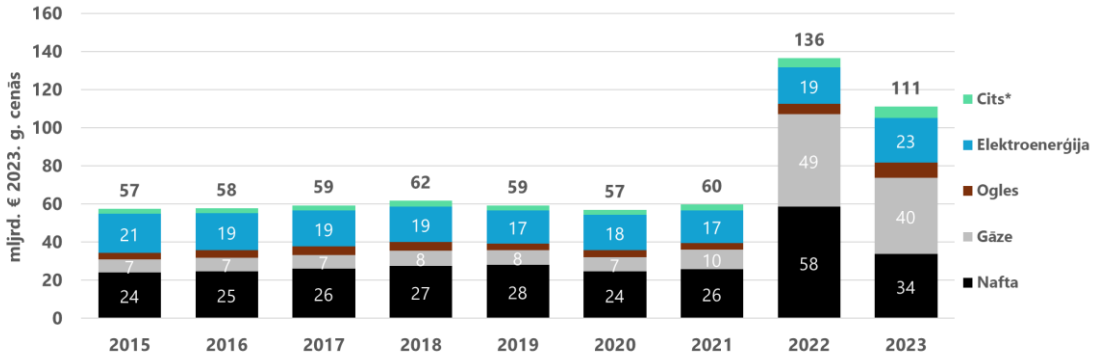
Kategorija	Visu veidu enerģija	Elektroenerģija	Fosilais kurināmais	Kodolenerģija	AER	Kopā
Tiešie pārskaitījumi	17,3%	1,4%	6,8%	0,3%	2,7%	**29%**
Nodokļu pasākumi	5,0%	5,5%	14,0%	0,2%	2,0%	**27%**
Ienākumu/cenu atbalsts	12,1%	7,6%	10,3%	0,3%	12,2%	**42%**
Pazemināto cenu noteikšana	0%	0,03%	0,18%	0%	0%	**0,2%**
Atbalsts pētniecībai un izstrādei	1,2%	0,0%	0,1%	0,4%	0,4%	**2,1%**
Kopā	**36%**	**15%**	**31%**	**1,2%**	**17%**	**100%**

2. attēls. Subsīdijas sadalījumā pa instrumentiem (2023)
Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads.*

2.1. Subsīdijas sadalījumā pa enerģijas avotiem / nesējiem

2022. gadā nedaudz lejupvērstā **fosilā kurināmā subsīdiju** tendence, kas aizsākās 2019. gadā (sk. 3. attēlu), tika apstādināta; tas bija tiešs rezultāts Eiropas reakcijai uz enerģētisko krīzi, kurā subsīdiju pasākumi bija viens no primārajiem instrumentiem, ar kuru palīdzību tika mazināta augsto enerģijas cenu ietekme uz mājsaimniecībām un Eiropas rūpniecību.

Tā rezultātā fosilā kurināmā subsīdijas 2021./2022. gadā pieauga vairāk nekā divas reizes (no 60 mljrd. EUR līdz 136 mljrd. EUR) un 2023. gadā samazinājās par 16 %, sasniedzot 111 miljardus EUR. Atbalsts dabasgāzei un no jēlnaftas iegūtām degvielām 2022. gadā ievērojami pieauga, sasniedzot attiecīgi 49 un 58 miljardus EUR salīdzinājumā ar 2021. gadu. Tam par iemeslu bija dažādas atlaides un nodokļu samazinājumi autotransporta degvielām, kā arī tiešie pārskaitījumi un ienākumu atbalsta pasākumi, ar ko atbalstīja gan dabasgāzes, gan dīzeļdegvielas/benzīna lietotājus.

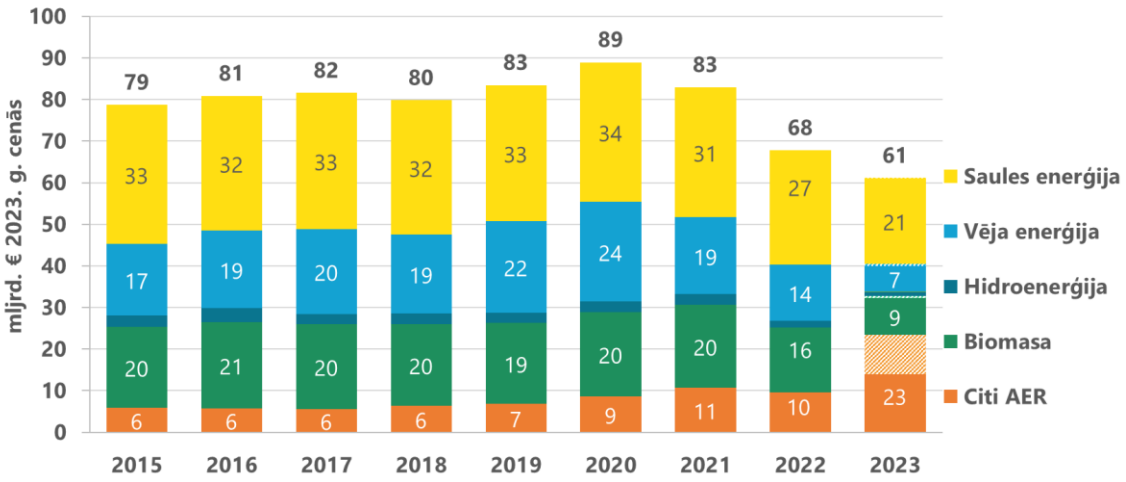
3. attēls. Fosilā kurināmā subsīdijas pēc enerģijas nesēja ([9])(mljrd. EUR$_{2023}$)

([9]) Arī subsīdijas, kas piešķirtas par elektroenerģiju, kura tieši ražota, sadedzinot fosilo kurināmo.

Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads. * "Cits" ietver subsīdijas, kas attiecas uz visu veidu fosilo kurināmo un siltumenerģiju no fosilajiem energoresursiem. Skaitļi diagrammā ietver nodokļu izdevumus, kurus nevar tieši salīdzināt starp dažādām valstīm.*

2023. gadā turpinājās spēcīgais atbalsts dabasgāzes un naftas produktiem, lai gan zemākā līmenī (attiecīgi 40 mljrd. EUR un 34 mljrd. EUR), kas atspoguļo gan fosilās enerģijas cenu izmaiņas, gan fosilā kurināmā joprojām nozīmīgo lomu ES-27 energoresursu struktūrā.

Atjaunīgo energoresursu subsīdijām pēdējos gados ir bijusi tendence samazināties, kā redzams 4. attēlā: ja 2020. gadā tās sasniedza 89 miljardus EUR, tad 2021. gadā tās bija tikai 83 miljardi EUR (–7 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu), 68 miljardi EUR 2022. gadā (–18 % gada laikā) un, visbeidzot, 61 miljards EUR 2023. gadā (–10 % gada laikā). Šis kritums galvenokārt skaidrojams ar elektroenerģijas vairumtirgus cenu kāpumu, kā rezultātā, atjaunīgajiem energoresursiem kļūstot konkurētspējīgākiem, automātiski samazinājušies AER atbalsta instrumentu maksājumi, kuri nodrošina piemaksas tirgus cenām. Atjaunīgās enerģijas subsīdijas samazinājās arī, neraugoties uz uzstādīto un atbalstīto AER ražošanas jaudu pieaugumu, jo dažām šīm jaunajām jaudām subsīdijas vairs nav vajadzīgas, lai konkurētu ar citiem enerģijas avotiem.

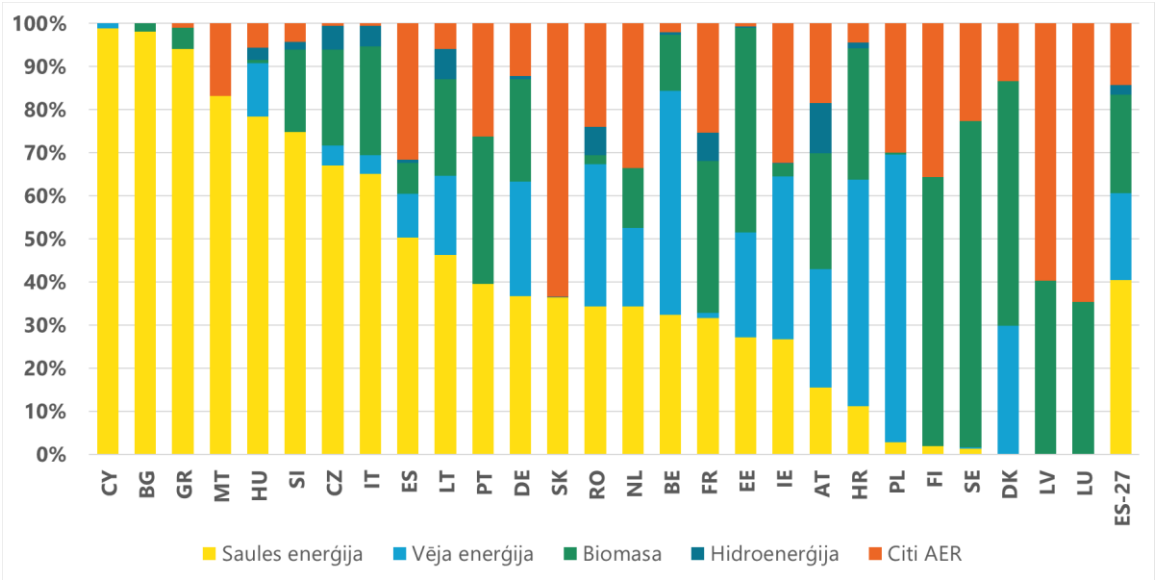
4. attēls. Atjaunīgās enerģijas subsīdijas pa tehnoloģijām (mljrd. EUR$_{2023}$)
Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads. NB! 2023. gada aplēstie dati ir attēloti ar svītrojumu.*

Kā redzams 4. attēlā, gan vēsturiski, gan 2023. gadā vislielākā subsīdiju daļa (21 mljrd. EUR) tika piešķirta par *saules enerģiju*, kam sekoja *biomasa* (9 mljrd. EUR) un *vēja enerģija* (7 mljrd. EUR). *Hidroenerģija* saņēma tikai nelielu finansiālu atbalstu (~1 mljrd. EUR), savukārt subsīdijas, kas paredzētas *dažādām atjaunīgo energoresursu tehnoloģijām* (piemēram, nodokļu samazinājumi zaļajām tehnoloģijām vai publiskais atbalsts investīciju projektiem), 2023. gadā sasniedza 23 miljardus EUR.

Tipisks instruments subsīdiju piešķiršanai atjaunīgajiem energoresursiem (AER: sk. 2. attēlu) joprojām bija *regulētie tarifi un regulētās piemaksas* vai *cenu starpības līgumi*, kopā veidojot 36 miljardus EUR (vai 60 % visu AER subsīdiju). *Tiešie maksājumi AER ražotājiem* 2023. gadā gandrīz divkāršojās, sasniedzot 9 miljardus EUR, visticamāk, pateicoties aizvien lielākajam dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānos iekļautajam tiešajam atbalstam AER ražošanai un elektroenerģijas infrastruktūrai, kā arī sakarā ar lielāku atbalstu atjaunīgās enerģijas un energoefektivitātes veicināšanai siltumapgādē un

aukstumapgādē. Atlikušās AER subsīdijas tika piešķirtas, izmantojot nodokļu pasākumus, kā arī AER kvotas un citus instrumentus (attiecīgi 7 mljrd. un 9 mljrd. EUR).

Atbalsts dažādām atjaunīgo energoresursu tehnoloģijām dalībvalstīs ievērojami atšķiras atkarībā no valstu energoresursu struktūras, prioritātēm un vietējā AER potenciāla (5. attēls). 9 dalībvalstīs ([10]) vairāk nekā 50 % AER subsīdiju saņēma *saules enerģija*, savukārt Beļģijā, Horvātijā un Polijā ievērojamu AER subsīdiju daļu saņēma *vēja enerģija*. Ziemeļvalstu un Baltijas jūras reģionos tiek ļoti subsidēta *biomasa*, savukārt trīs dalībvalstis (Latvija, Luksemburga un Slovākija), šķiet, ir pieņēmušas tehnoloģiski neitrālu AER atbalsta rīcībpolitiku, kas attiecas uz visiem atjaunīgo energoresursu veidiem.

5. attēls. AER subsīdiju īpatsvars pa tehnoloģijām dalībvalstīs (%)

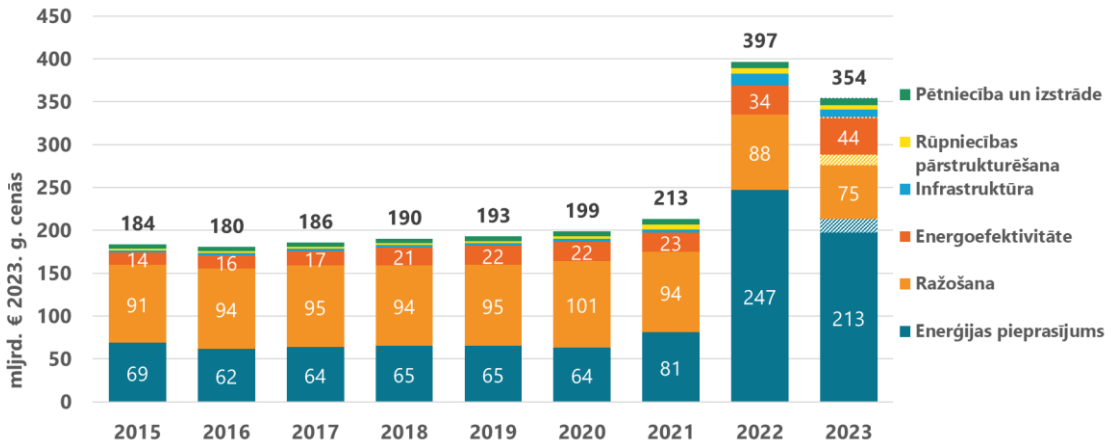
Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads.*

Subsīdijas **kodolenerģijai** saruka no 7,9 miljardiem EUR 2021. gadā līdz 3,7 miljardiem EUR 2022. gadā un pēc tam 2023. gadā sasniedza 4,1 miljardu EUR. No 14 dalībvalstīm, kas piešķīra kodolenerģijas subsīdijas, visvairāk subsīdiju piešķīrusi Francija (2,9 mljrd. EUR), Vācija (0,8 mljrd. EUR) un Spānija un Beļģija (0,1 mljrd. EUR katra). 2023. gadā novērotā augšupvērstā tendence galvenokārt saistīta ar faktu, ka nolūkā iegrožot elektroenerģijas tarifu kāpumu Francijas valdība palielināja jaudas maksājumus, proti, salīdzinājumā ar 2022. gadu izmaksātā summa gandrīz dubultojās (+ 97 %, sasniedzot 1,1 mljrd. EUR).

2.2. Subsīdijas sadalījumā pa ekonomiskajiem mērķiem

Lai gan salīdzinājumā ar 2022. gadu enerģijas subsīdiju kopapjoms 2023. gadā samazinājās, izmaiņas subsīdiju ekonomiskā mērķa kategorijās nebija lielas (6. attēls).

([10]) Bulgārija, Kipra, Grieķija, Malta, Ungārija, Slovēnija, Čehija, Itālija un Spānija.

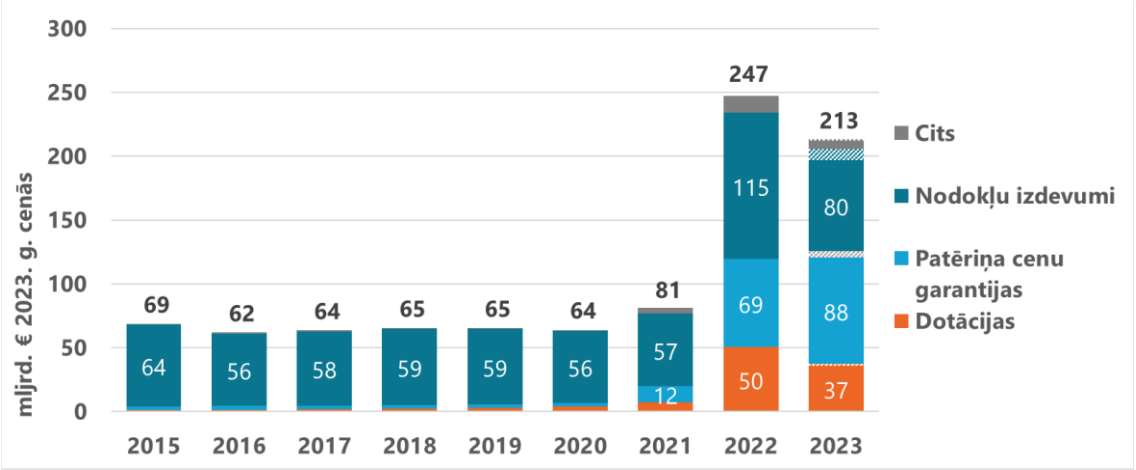

6. attēls: Enerģijas subsīdijas sadalījumā pa ekonomiskajiem mērķiem (mljrd. EUR$_{2023}$)

Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads. NB! 2023. gada aplēstie dati ir attēloti ar svītrojumu.*

2023. gadā lielāko atbalstu joprojām saņēma *enerģijas pieprasījuma* kategorija ([11]) (62 % no kopapjoma), proti, tika piešķirti 213 miljardi EUR. Atbalsts *energoefektivitātes* pasākumiem 2023. gadā turpināja augt (+30 % salīdzinājumā ar 2022. gadu), sasniedzot 44 miljardus EUR, savukārt visās pārējās kategorijās subsīdijas samazinājās: atbalsts *infrastruktūras attīstībai* samazinājās par 37 %, sasniedzot 8,8 mljrd. EUR, atbalsts *enerģijas ražošanai* samazinājās par 14 %, sasniedzot 75 mljrd. EUR, un atbalsts *pētniecībai un izstrādei* — par 1 %, sasniedzot 7,4 mljrd. EUR.

Enerģijas pieprasījuma atbalsta subsīdijas, kuru mērķis ir iegrožot enerģijas patēriņa izmaksas, var aptvert plašu ekonomikas sektoru loku — sākot ar energoietilpīgām nozarēm un beidzot ar mājsaimniecībām. Līdz 2021. gadam *enerģijas pieprasījuma* atbalsts tika sniegts gandrīz tikai ar nodokļu pasākumiem (piemēram, ar nodokļu samazinājumiem, atbrīvojumiem un atmaksājumiem); arī 2023. gadā šis subsīdiju veids joprojām bija nozīmīgs, sasniedzot 80 miljardus EUR. Tomēr krīzes laikā sāka palielināties tādu alternatīvu pasākumu kā patēriņa *cenu regulēšanas* un *tiešo dotāciju* nozīme, un 2023. gadā šīm divām kategorijām atbilstošās enerģijas pieprasījuma subsīdijas veidoja attiecīgi 88 miljardus EUR un 37 miljardus EUR.

7. attēls. Subsīdijas enerģijas pieprasījuma atbalstam, sadalījumā pa instrumentiem (mljrd. EUR$_{2023}$)

([11]) Piemēram, atbalsts enerģijas izmantošanai, pazeminot tās cenu.

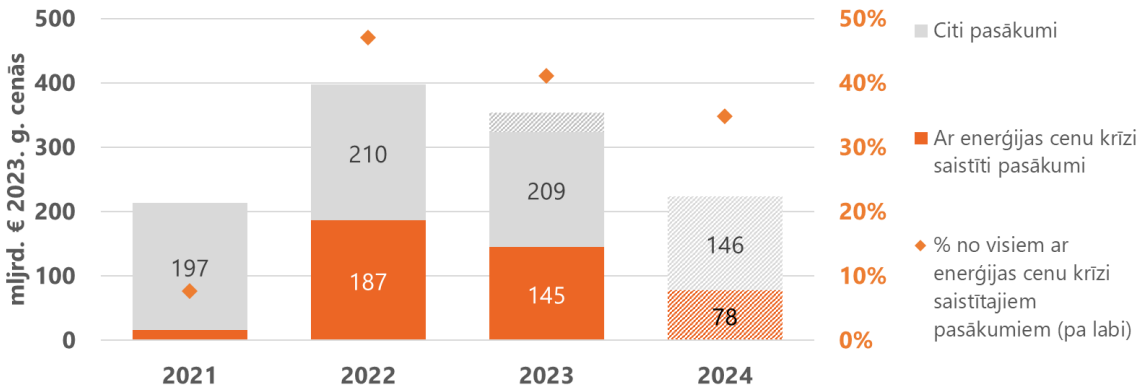
Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads. NB! 2023. gada aplēstie dati ir attēloti ar svītrojumu.*
Kategorija "Cits" ietver tiešos pārskaitījumus (izņemot dotācijas), ienākumu vai cenu atbalstu (izņemot patēriņa cenu garantijas) un pazeminātu preču/pakalpojumu cenu atbalstu.

Subsīdijas energoefektivitātes pasākumiem, kas atbalsta gan zemākus enerģijas rēķinus, gan pāreju uz oglekļneitralitāti, kopš 2015. gada ir ievērojami augušas, un 2023. gadā tās sasniedza 44 miljardus EUR. *Dotācijas* bija nozīmīgākais atbalsta instruments investīcijām energoefektivitātē; tās 2023. gadā veidoja vairāk nekā 32 miljardus EUR jeb 70 % visu energoefektivitātes subsīdiju, jo tika veiktas investīcijas Atveseļošanas un noturības mehānisma satvarā. Dotācijām sekoja *nodokļu pasākumi* (7 mljrd. EUR), *aizdevumi ar atvieglotiem nosacījumiem* un *energoefektivitātes saistības* (abiem 3 mljrd. EUR).

2.3. Ar enerģētisko krīzi saistītās subsīdijas

Eiropas Komisija ar dalībvalstīm kopš 2021. gada kopīgi strādā, lai pārvarētu enerģētisko krīzi, un šajā sakarā tika pieņemts plāns *REPowerEU* ([12]). Minētais darbs ietver šādus pasākumus: i) rast alternatīvus enerģijas piegādes avotus, ii) samazināt enerģijas pieprasījumu nolūkā kompensēt Krievijas gāzes piegāžu iztrūkumu, iii) vairāk izmantot atjaunīgos energoresursus un iv) uzlabot energoefektivitāti. Papildus īstenošanas pasākumiem, kas tika ieviesti Savienības līmenī vai nodrošināti ar Savienības līmeņa satvariem, dalībvalstis pieņēma arī nacionālos pasākumus, kuri palīdzēja iedzīvotājus un ekonomiku pasargāt no graujošajām enerģijas cenām.

Ar minētajiem nacionālajiem pasākumiem dalībvalstis 2022. gadā nodrošināja enerģijas subsīdijas 187 miljardu EUR apmērā, bet 2023. gadā – 145 miljardu EUR apmērā (attiecīgi 45 % un 40 % no kopējām enerģijas subsīdijām, sk. 8. attēlu). Provizoriskie skaitļi par 2024. gadu liecina, ka krīzes atbalsts ir ievērojami samazinājies un sarucis līdz 78 miljardiem EUR, jo lielākā daļa krīzes sakarā piešķirto subsīdiju pirms 2025. gada tiek izbeigtas (sk. arī. 2.6. iedaļu).

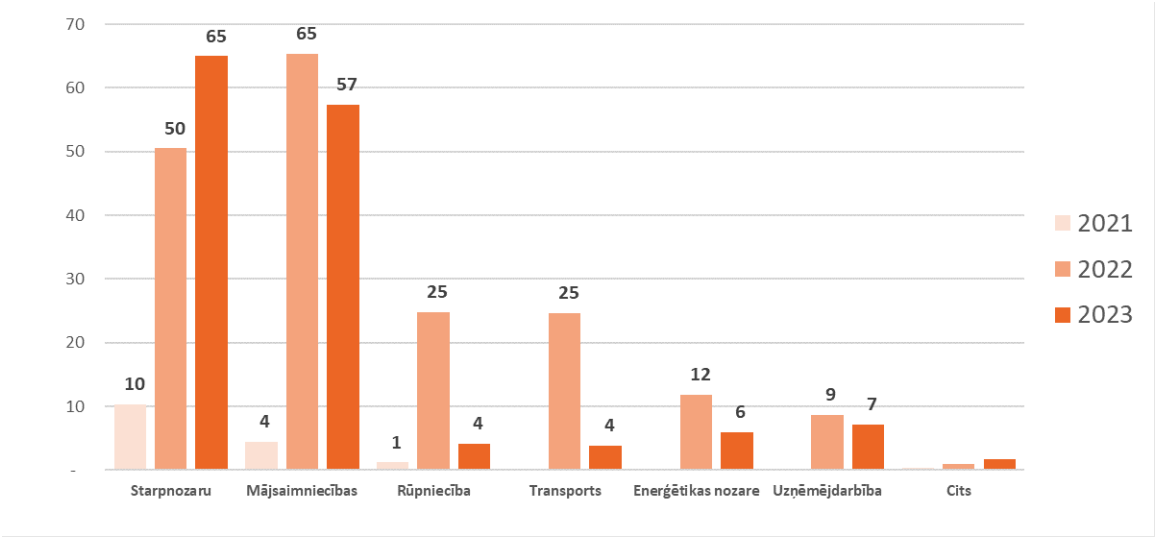

8. attēls. Strukturālās un ar enerģētisko krīzi saistītās subsīdijas (pa kreisi); krīzes sakarā piešķirto subsīdiju īpatsvars kopējās enerģijas subsīdijās (pa labi, %)
Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads. Skaitļi par 2024. gadu ir balstīti uz provizoriskajiem datiem.*

9. attēlā redzams, ka lielākā daļa krīzes sakarā piešķirto sektorālo **mērķorientēto** subsīdiju bija mērķētas uz *mājsaimniecībām* (65 mljrd. 2022. gadā un 52 mljrd. 2023. gadā), kam seko *rūpniecība* un *transports* (attiecīgi 29 mljrd. EUR 2022./2023. gadā), savukārt citas nozares, piemēram, *enerģētika* un *uzņēmējdarbība*, saņēma būtiski mazākas subsīdijas

([12]) *REPowerEU*:cenas ziņā pieejama, droša un ilgtspējīga enerģija Eiropai.

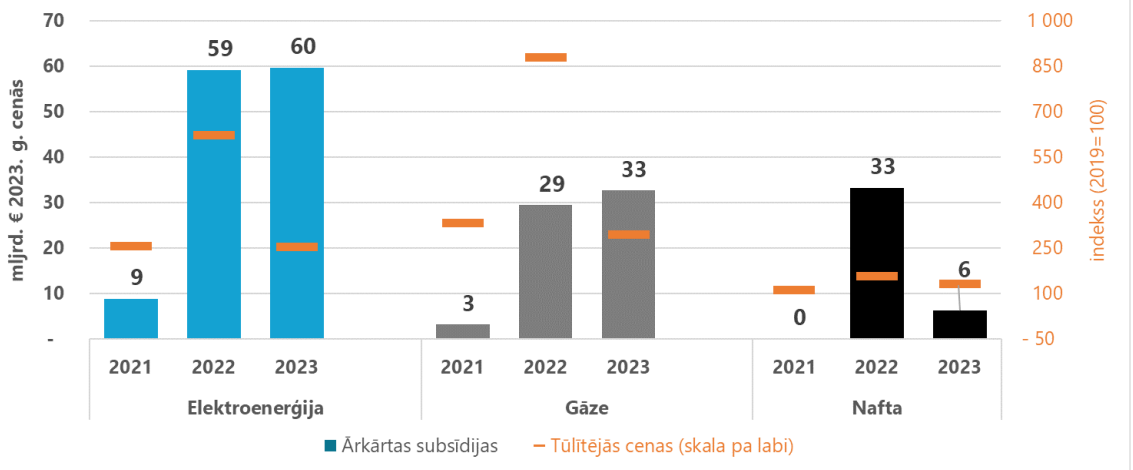
(attiecīgi 18 un 16 mljrd. kopā). 64 miljardi EUR tika piešķirti, izmantojot **nemērķētas** vai starpnozaru subsīdijas.

9. attēls. Enerģētiskās krīzes sakarā piešķirto subsīdiju sadalījums (mljrd. EUR$_{2023}$)

Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads.*

2021./2022. gada enerģētisko krīzi galvenokārt raksturoja pēkšņs, krass *elektroenerģijas*, *dabasgāzes* un — mazākā mērā — *jēlnaftas* un rafinētu naftas produktu cenu pieaugums. *Elektroenerģijai* sniegtais atbalsts 2022. gadā pieauga visvairāk un sasniedza 59 miljardus EUR; 2023. gadā, neraugoties uz būtisku elektroenerģijas vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības cenu kritumu, tas saglabājās gandrīz tādā pašā līmenī (10. attēlā pa kreisi). Ārkārtas subsīdijas dabasgāzei (10. attēlā centrā) bija daudz mazākas (2022. gadā — 29 miljardi EUR), taču 2023. gadā, neraugoties uz zemākām gāzes vairumtirdzniecības cenām, arī saglabājās tādā pašā līmenī.

10. attēls. Krīzes sakarā piešķirtās subsīdijas pēc enerģijas nesēja (pa kreisi) salīdzinājumā ar cenu izmaiņām (pa labi, %)

NB! Kreisā ass uzrāda krīzes sakarā piešķirto enerģijas subsīdiju summu (mljrd. EUR 2023. gada cenās) un labā ass — tūlītējo cenu izmaiņas (indeksētas attiecībā pret 2019. gadu). Elektroenerģijas un gāzes cenas atbilst gada vidējām tūlītējām cenām Vācijā (izmaiņas citās ES valstīs bija līdzīgas). Naftai tika ņemtas vērā gada vidējās Brent cenas.

Jēlnafta ir citāds gadījums (10. attēlā pa labi), jo *Brent* etaloncenas nepalielinājās tik daudz kā gāzes un elektroenerģijas cenas. Ārkārtas atbalsts naftai 2022. gadā sasniedza 33 miljardus EUR, bet atšķirībā no elektroenerģijas un gāzes šis atbalsts 2023. gadā strauji

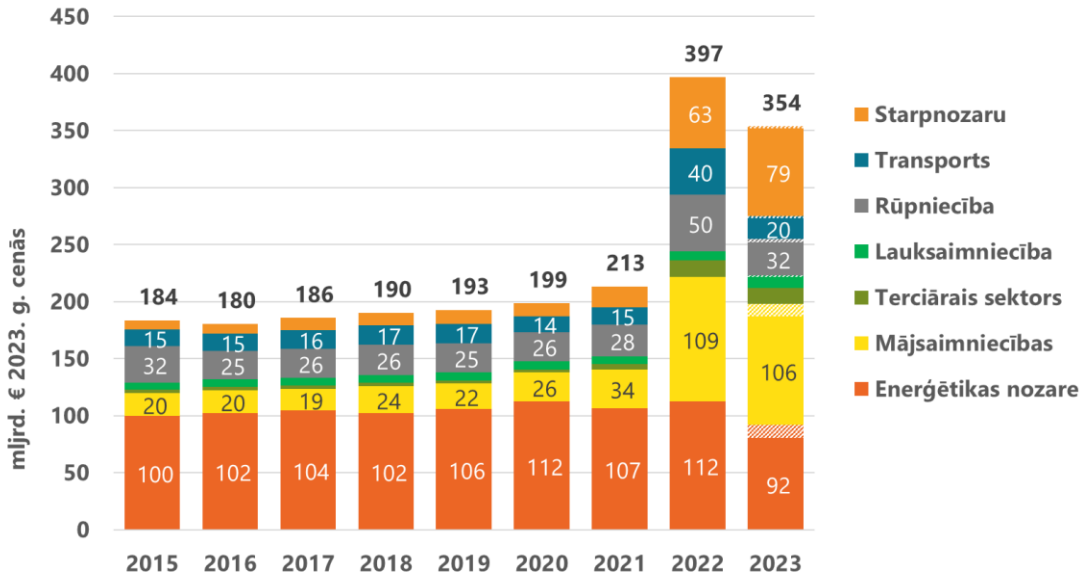
saruka līdz 6 miljardiem EUR, jo naftas cenas pasaules tirgos samazinājās un ārkārtas atbalsta pasākumi, kas orientēti uz naftas produktiem (piemēram, PVN samazinājums autotransporta degvielai), tika izbeigti.

2.4. Subsīdijas sadalījumā pa ekonomikas sektoriem

Vēsturiski visvairāk subsidētais ekonomikas sektors bijusi *enerģētikas nozare* ([13]): 2015.–2020. gada periodā tā saņēma vairāk nekā pusi no visām enerģijas subsīdijām (11. attēls). Tai sekoja *rūpniecība*, *mājsaimniecības* un *transports*.

2022. gadā *mājsaimniecībām* paredzēto enerģijas subsīdiju apjoms pieauga līdz 109 miljardiem EUR no 34 miljardiem EUR 2021. gadā (+ 240 %). Atbalsts *transporta* sektoram pieauga līdz 40 miljardiem EUR, savukārt *rūpniecības* atbalsts sasniedza 50 miljardus EUR. Savukārt subsīdijas *enerģētikas nozarei* pieauga par 5 %, sasniedzot 112 miljardus EUR, un tās īpatsvars kopējās enerģijas subsīdijās 2022. gadā saruka no ~50 % līdz 27 %.

2023. gadā enerģijas subsīdijas *mājsaimniecībām* saglabājās stabilas 106 miljardu EUR apmērā, savukārt enerģijas subsīdijas *transporta*, *rūpniecības* un *enerģētikas nozares* sektorā samazinājās un sasniedza attiecīgi 20 mljrd. EUR, 32 mljrd. EUR un 92 mljrd. EUR. *Terciārajam* ([14]) un *lauksaimniecības* sektoram piešķirtās summas bija mazākas (attiecīgi 14 mljrd. un 11 mljrd. EUR), kopā veidojot aptuveni 7 % no kopējām enerģijas subsīdijām 2023. gadā.

11. attēls. Enerģijas subsīdijas sadalījumā pa ekonomikas sektoriem (mljrd. EUR$_{2023}$)

Avots: Enerdata, *2024. gads. NB! 2023. gada aplēstie dati ir attēloti ar svītrojumu.*

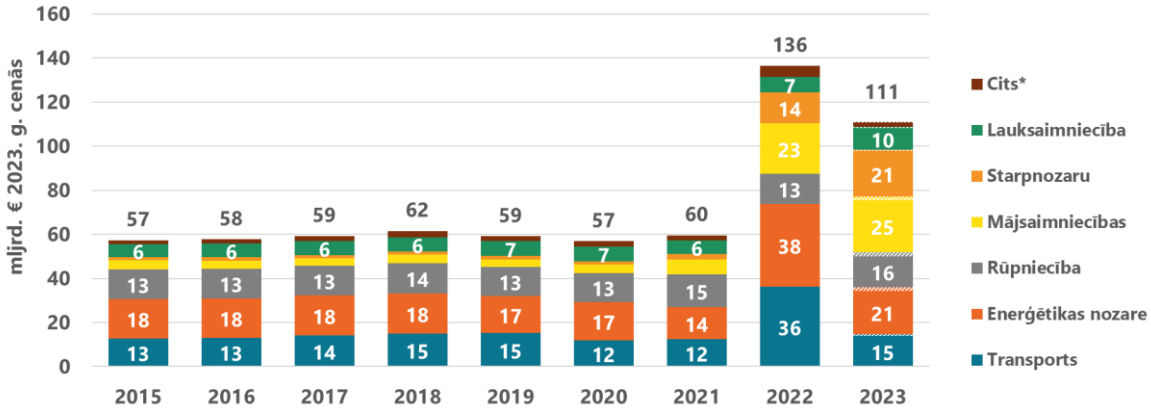
Aplūkojot to, kā mainījies **fosilā kurināmā subsīdiju sadalījums pa ekonomikas sektoriem** (12. attēls), redzams, ka pieaugumu 2022. gadā galvenokārt izraisīja liels subsīdiju pieaugums *enerģētikas nozarei* (+23 mljrd. EUR) un *mājsaimniecībām* (+16 mljrd. EUR) nolūkā mazināt enerģijas cenu krīzes ietekmi. Fosilā kurināmā atbalsts, kas tieši attiecināms uz *rūpniecību*, 2022. gadā samazinājās, lai gan tas, iespējams, tika

([13]) Šis jēdziens ietver enerģijas ieguvi, pārveidi, rafinēšanu, infrastruktūru, pārvadi, sadali, uzkrāšanu, atkritumu apsaimniekošanu un mazumtirdzniecību, īsumā — enerģētikas nozari.

([14]) Terciārais sektors aptver sabiedriskos pakalpojumus un uzņēmējdarbības sektorus.

pārvirzīts uz kategoriju “Visi enerģijas veidi”, jo daudzi rūpniecības pasākumi apvienoja atbalstu elektroenerģijai un gāzei.

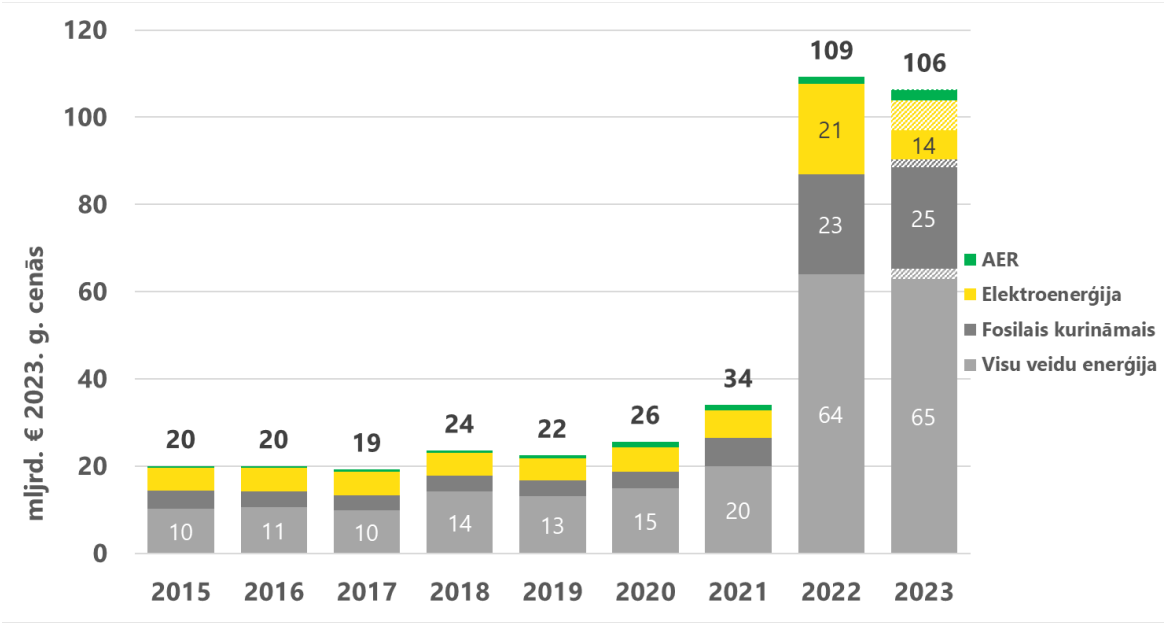
Ir jāatzīmē, ka 2023. gadā atbalsta līmenis diviem sektoriem — *transportam* un *enerģētikas nozarei* — ir strauji atgriezies vēsturiskajā pirmskrīzes līmenī; tas norāda uz attiecīgo pasākumu īslaicīgo raksturu. Turpretī *mājsaimniecību* un *starpnozaru* atbalsts 2023. gadā joprojām saglabājās apjomīgs salīdzinājumā ar vēsturiskajām vērtībām; tas liecina, ka ir vajadzīgs zināms laiks, lai enerģijas vairumtirdzniecības cenu pazeminājums atspoguļotos mazumtirdzniecības rēķinos, un tāpēc atbalsts ir jāsniedz ilgāku laiku.

12. attēls. Fosilā kurināmā subsīdijas pa ekonomikas sektoriem (2015–2023; mljrd. EUR$_{2023}$)

Avots: Enerdata, 2024. gads. * “Citi” ietver būvniecības, pakalpojumu, uzņēmējdarbības, publisko un derīgo izrakteņu ieguves sektoru. NB! 2023. gada aplēstie dati ir attēloti ar svītrojumu.

Mājsaimniecībām paredzēto enerģijas subsīdiju analīze liecina, ka 2021.–2023. gada periodā 60 % mājsaimniecībām paredzētā enerģijas atbalsta bija paredzēti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ietekmi, un šo atbalstu var tieši saistīt ar enerģētisko krīzi. Turklāt, kā parādīts 13. attēlā, lielākā daļa šā atbalsta (65 mljrd. EUR jeb 61 % 2023. gadā) nebija mērķēta ne uz vienu konkrētu enerģijas avotu (diagrammā apzīmēts ar kategoriju “Visi enerģijas veidi”). 2023. gadā fosilajam kurināmajam (galvenokārt dabasgāzei) tika piešķirti 25 miljardi EUR (22 %), savukārt atbalsts elektroenerģijai un AER veidoja tikai attiecīgi 13 miljardus EUR (12 %) un 2,4 miljardus EUR (2 %). Šajā ziņā, lai gan šīs subsīdijas sekmīgi pasargāja mājsaimniecības no pēkšņa cenu pieauguma, tās vājināja cenu signālus no enerģijas tirgiem.

13. attēls. Mājsaimniecībām sniegto enerģijas subsīdiju struktūra (mljrd. EUR$_{2023}$)

Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads.*

Iemesls, kāpēc mājsaimniecībām sniegtās subsīdijas ir sadalītas šādi, ir saistīts ar to, ka absolūti lielākā daļa mājsaimniecību enerģijas subsīdiju bija paredzētas enerģijas patēriņa atbalstam: 2022. gadā 80 % (87 mljrd. EUR) un 2023. gadā 71 % (75 mljrd. EUR). Tajā pašā laikā mājsaimniecību energoefektivitātes pasākumiem (kas veicinātu elektrifikāciju, ražošanu no vietējiem AER un uzkrāšanu) 2022. gadā tika piešķirts tikai 21 miljards EUR un 2023. gadā — 29 miljardi EUR.

2.5. Subsīdijas sadalījumā pēc to ietekmes uz vidi

Šajā ziņojumā mēģināts sniegt pirmo visaptverošo novērtējumu par to, kā *enerģijas subsīdijas* ES ietekmē vidi. Šajā kontekstā tika izmantota šāda definīcija:

"Enerģijas subsīdijas ir videi kaitīgas, ja to izraisītais cenu vai izmaksu samazinājums saglabā vai palielina tādu enerģijas avotu pieejamību vai izmantošanu, kas rada būtisku negatīvu ietekmi uz vidi."

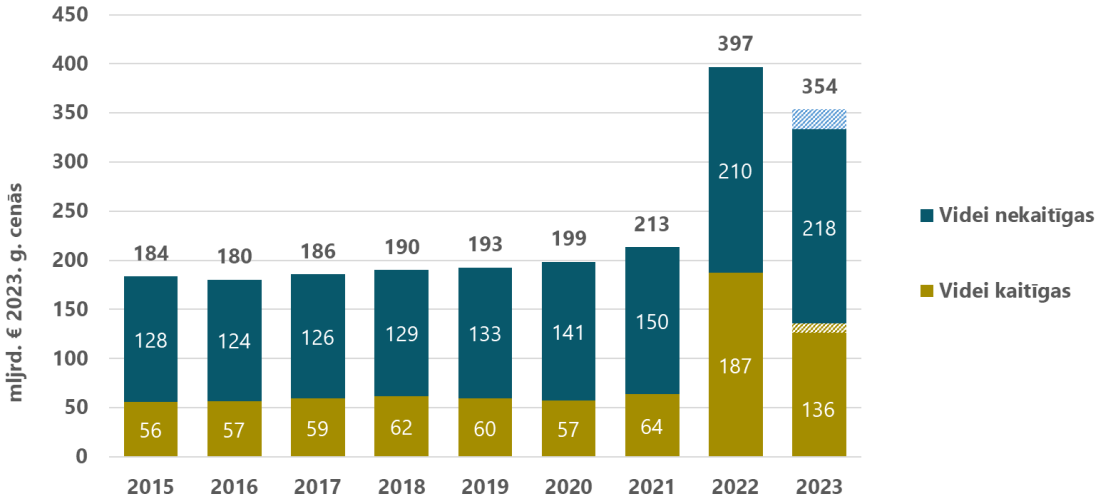
Termina "*būtiska negatīva ietekme uz vidi*" iedvesmas avots ir ES Taksonomijas regula, un tas koncentrējas uz diviem klimatiskajiem mērķiem, proti, 1) mazināt klimata pārmaiņas un 2) pielāgoties klimata pārmaiņām. Lai nākamajos šā ziņojuma laidienos novērtētu pārējos četrus Taksonomijas regulas vidiskos kritērijus, būs jāstrādā papildus.

Kā redzams 14. attēlā, 2023. gadā par *videi nekaitīgu* tika atzīta lielākā daļa enerģijas subsīdiju – 218 miljardi EUR (jeb 62 % no kopsummas), savukārt *videi kaitīgo* subsīdiju aplēstā summa ir 136 miljardi EUR (38 % no kopsummas). Enerģijas subsīdijas, kas tika atzītas par *videi kaitīgām*, galvenokārt bija saistītas ar fosilo kurināmo (74 %), kam sekoja kategorija "visi enerģijas veidi" (21 %) ([15]), siltumenerģija (3 %) un elektroenerģija (2 %) ([16]).

([15]) Ja enerģijas subsīdijas nebija mērķētas ne uz vienu konkrētu enerģijas nesēju (t. i., "visi enerģijas veidi"), lai noteiktu videi kaitīgo daļu, tika izmantota fosilā kurināmā masa (%) katras dalībvalsts energoresursu struktūrā, balstoties uz *Eurostat* datiem par 2022. gadu.

([16]) Tiek uzskatīts, ka lielākā daļa *elektroenerģijai* piešķirto subsīdiju nav kaitīgas. Izņēmums ir subsīdijas, kas ir skaidri saistītas ar elektroenerģiju, kas ražota no fosilā kurināmā energoresursiem.

Ir subsīdijas, kas klasificētas kā "fosilā kurināmā subsīdijas" un "videi nekaitīgas", — parasti tās ir saistītas ar tādiem pasākumiem kā ogļu elektrostaciju slēgšanas izmaksu segšana, bijušo raktuvju sanācija vai sociālie pasākumi.

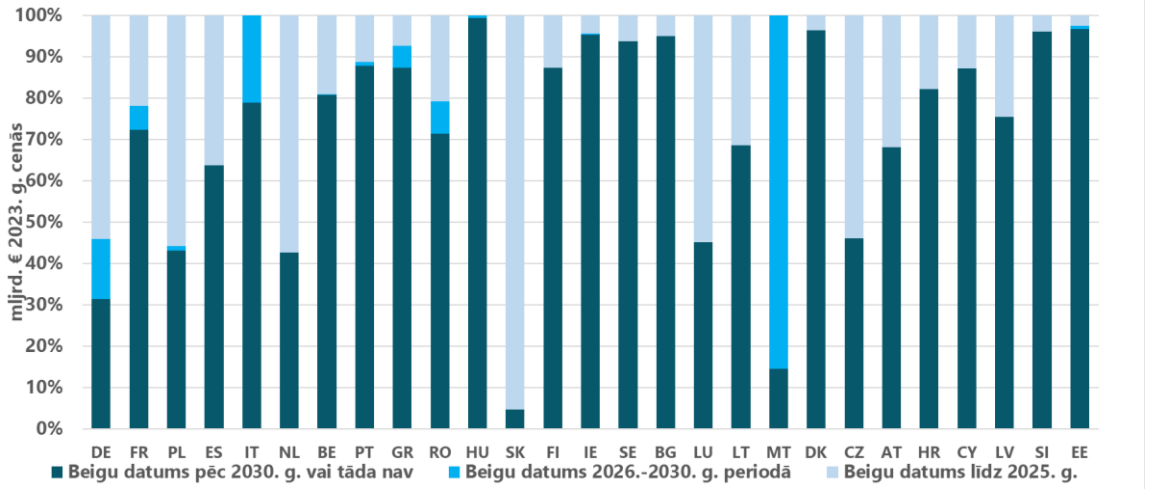

14. attēls. Enerģijas subsīdijas pēc to ietekmes uz vidi (mljrd. EUR$_{2023}$)

Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads. NB! 2023. gada aplēstie dati ir attēloti ar svītrojumu.*

2.6. Nacionālie plāni attiecībā uz fosilā kurināmā subsīdijām

2023. gadā 43 % fosilā kurināmā subsīdiju (48 mljrd. EUR) bija plānots izbeigt pirms 2025. gada, un vēl 9 % (10 mljrd. EUR) bija plānots izbeigt vidējā termiņā, piemēram, 2026.–2030. gada periodā (15. attēls). Atlikušajiem 48 % (53 mljrd. EUR) fosilā kurināmā subsīdiju vai nu vēl nav beigu datuma, vai tas ir noteikts pēc 2030. gada ([17]).

15. attēls. Fosilā kurināmā subsīdijas sadalījumā pēc to beigu datuma un to īpatsvars kopējās fosilā kurināmā subsīdijās (%, 2023. gads)

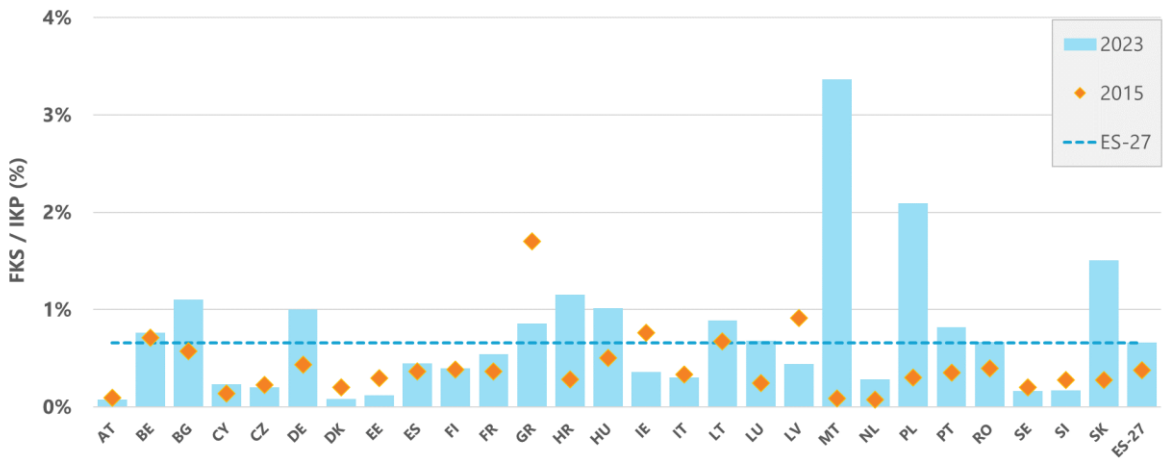
Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads.*

Daudzas dalībvalstis nav norādījušas enerģijas subsīdiju pasākumu beigu datumus, it sevišķi pasākumiem, kas iestrādāti to nodokļu kodeksā, finanšu tiesību aktos vai valsts budžetā. Dažos pasākumos ir paredzēts minimālais periods, kura laikā subsīdija paliks spēkā, taču lēmums par subsīdijas turpināšanu pēc minimālā perioda caurmērā atlikts uz

([17]) Analīzes pamatā ir atjauninātais 2023. gada nacionālo enerģētikas un klimata progresa ziņojumu projektu VIII un XV pielikums, kā arī publiski pieejamie atjauninājumi vai paziņojumi.

nākotni. Gadījumos, kad beigu datumi ir zināmi, runa bieži vien ir par īslaicīgiem krīzes pasākumiem, nevis strukturāliem pasākumiem ar ilgāku termiņu.

Gandrīz visas ES dalībvalstis plāno atteikties no fosilā kurināmā. Tomēr vairākās dalībvalstīs tas varētu būt problemātiski, it sevišķi gadījumos, kad atbalsts fosilajam kurināmajam salīdzinājumā ar valsts IKP ir salīdzinoši augsts (16. attēls).

16. attēls. Fosilā kurināmā subsīdijas salīdzinājumā ar IKP (%, 2015. un 2023. gads)

Avots: Enerdata, Trinomics, *2024. gads.*

Lai nodrošinātu saskaņotību ar ES kolektīvajām vērienīgajām klimatiskajām iecerēm, fosilā kurināmā subsīdijas ir pakāpeniski jāizskauž, taču šo nodomu konkrētos tiesību aktos nostiprinājusi tikai Dānija. Informācija, kas pašlaik ir pieejama par šo subsīdiju beigu datumiem, liecina, ka ES nevirzās uz pakāpenisku fosilā kurināmā subsīdiju izskaušanu, ko prasa tās vērienīgās klimatiskās ieceres. Pieņemot, ka beigu datuma neesība nozīmē, ka subsīdija paliks spēkā, arvien palielinās risks, ka laika gaitā, tuvojoties 2050. gadam, mēs attālināsimies no vērienīgajām ES klimatiskajām iecerēm. Ir ārkārtīgi svarīgi, ka dalībvalstis pieliek lielākus pūliņus un nodrošina lielāku pārredzamību savos centienos izbeigt atbalsta sniegšanu fosilajam kurināmajam.

3. SECINĀJUMI

Nesenā enerģētiskā krīze Eiropas Savienībā lika īstenot drosmīgas rīcībpolitiskās iniciatīvas nolūkā mazināt enerģētiskās krīzes sociālo un ekonomisko ietekmi. Šie ārkārtas pasākumi enerģētiskās krīzes pārvarēšanai ir būtiski ietekmējuši enerģijas subsīdiju tendences, īslaicīgi apvēršot neseno fosilā kurināmā subsīdiju samazināšanās tendenci, savukārt zemākas izmaksas un augstākas enerģijas cenas noveda pie būtiska AER subsīdiju samazinājuma, AER kļūstot konkurētspējīgākiem. Nesenais krasais enerģijas cenu kāpums ir ietekmējis arī to, kādu veidu pasākumi tiek izmantoti subsīdiju sniegšanai, kādas tehnoloģijas tiek popularizētas, kā arī to, uz kuriem sektoriem subsīdijas tiek orientētas; tā rezultātā kopš 2022. gada ir ievērojami pieaugušas mājsaimniecību un starpnozaru subsīdijas.

Ir svarīgi atzīmēt, ka, neraugoties uz to, ka vājinājās cenu signāli un tika doti greizi enerģijas izmantošanas stimuli, palielinātās enerģijas subsīdijas nenoveda pie enerģijas patēriņa pieauguma absolūtā izteiksmē. Laikā no 2022. gada augusta līdz 2024. gada maijam ES panāca gāzes pieprasījuma samazinājumu par 18 %, kā rezultātā tika ietaupīti

aptuveni 138 miljardi kubikmetru gāzes ([18]). Šie ietaupījumi ir rezultāts kopīgiem dalībvalstu, uzņēmumu un iedzīvotāju centieniem, kas tika koordinēti ar ES līmeņa rīcību ([19]) un palīdzēja izvairīties no piegādes deficīta un nodrošināt piegādes drošību. Tomēr, kā liecina ziņojums, importētas fosilās enerģijas subsīdijas joprojām rada lielu slogu Eiropas ekonomikai un kropļo enerģijas izmantošanas stimulus, bieži vien videi kaitīgā veidā.

Jaunās Komisijas prioritāte ir samazināt, reformēt vai izskaust atbalstu fosilajam kurināmajam. Komisāram Jergensenam ([20]) adresētajā pilnvarojuma vēstulē ir skaidri norādīts, ka saistībā ar pūliņiem samazināt Eiropas atkarību ir jāizveido satvars, kas palīdzētu vēl vairāk samazināt un pakāpeniski izskaust fosilā kurināmā subsīdiju izmantošanu. Šim satvaram ir jābūt daļai no Eiropas Komisijas un dalībvalstu kopīgiem centieniem samazināt Eiropas atkarību no importētā fosilā kurināmā un no dārgiem publiskās intervences pasākumiem, kuru mērķis ir pasargāt enerģijas lietotājus no svārstīgām cenām; šie centieni ir vajadzīgi, lai veicinātu pāreju uz tīru un konkurētspējīgu Eiropas ekonomiku.

2022. gada enerģijas subsīdiju straujais pieaugums atspoguļoja īstermiņa prioritāti pasargāt ES patērētājus no negaidīti augstiem enerģijas rēķiniem. Tagad ir svarīgi, lai īslaicīgo fosilā kurināmā un enerģijas pieprasījuma atbalsta pasākumu darbības termiņš netiktu pagarināts, jo tam varētu būt ilgstoša negatīva ietekme, proti, tiktu samazināti tirgus stimuli palielināt energoefektivitāti un investēt atjaunīgajā enerģijā un vairota atkarība no fosilā kurināmā mājsaimniecībās un energoietilpīgos sektoros. Turklāt arvien lielāks ES mēroga atbalsts investīcijām energoefektivitātē būs būtisks, lai sasniegtu mūsu 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītāju, un galu galā palielinās mūsu enerģētisko drošību un samazinās mūsu atkarību no importēta fosilā kurināmā.

ES ir apņēmīgi uzsākusi enerģētikas pārkārtošanu, lai līdz 2050. gadam panāktu klimatneitralitāti. Saskaņā ar Eiropas tiesību aktiem ir panākta vienošanās fosilā kurināmā subsīdijas pakāpeniski izskaust. Publisko līdzekļu izlietošana stimuliem, kas ir pretrunā pārkārtošanās mērķiem, pārkārtošanos palēninās un padarīs dārgāku. Energotaupība un mazāka atkarība no fosilā kurināmā mājokļu, elektroenerģijas, transporta un rūpniecības sektorā ES palīdzētu vairākos veidos, proti, i) samazinātos fosilā kurināmā imports, ii) tiktu paātrināta pāreja uz tīru enerģiju un iii) uzlabotos ES enerģijas piegādes drošība. Tādējādi enerģētikas pārkārtošanas ietvaros būtu jāsamazina fosilā kurināmā subsīdijas un subsīdiju atbalsts lielā mērā jāpārorientē uz atjaunīgajiem energoresursiem un energoefektivitāti.

Lai gan situācija pasaules un Eiropas enerģijas tirgos kopš 2022. gada ir ievērojami uzlabojusies, enerģijas (piemēram, dabasgāzes) cenas joprojām ir būtiski augstākas nekā iepriekš un negatīvi ietekmē gan Eiropas rūpniecības konkurētspēju, gan mājsaimniecību izdevumus par enerģiju. Tas ir vēl viens iemesls, kāpēc fosilā kurināmā tehnoloģijas vajadzētu aizstāt ar ilgtspējīgākiem risinājumiem un vidējā termiņā ievērojami samazināt fosilā kurināmā patēriņu (un arī to subsīdijas). Īslaicīgus mājsaimniecību un rūpniecības atbalsta pasākumus var attaisnot rīcībpolitikas apsvērumi attiecībā uz enerģijas pieejamību cenas ziņā. Tomēr enerģētikas pārkārtošana būs sekmīga tikai tad, ja strauji vērsīsim plašumā mazoglekļa un atjaunīgo energoresursu tehnoloģiju izmantošanu un

([18]) Gāzes patēriņu periodā no 2022. gada augusta līdz 2024. gada maijam salīdzinot ar vidējo rādītāju iepriekšējos piecos gados. [Avots: "*Eurostat* (nrg_cb_gasm)"]

([19]) Piemēram, koordinētie gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumi.

([20]) Atsauce: pilnvarojuma vēstule enerģētikas un mājokļu komisāram Danam Jergensenam.

energoefektivitātes pasākumus; tāpēc ir būtiski atbalstu videi kaitīgām fosilā kurināmā subsīdijām arvien vairāk pārorientēt uz ko citu.

Kā jau norādīts Komisijas veiktajā nacionālo enerģētikas un klimata plānu projektu novērtējumā ([21]), visām dalībvalstīm ir kolektīvi jācenšas paskaidrot, kā tās plāno pakāpeniski izskaust fosilā kurināmā subsīdijas un nospraust skaidrus un ticamus termiņus to straujai izskaušanai, vienlaikus pieņemot papildu pasākumus, kas vajadzīgi, lai aizsargātu mazaizsargātas mājsaimniecības un saglabātu konkurētspēju.

([21]) COM(2023) 796 final.